

S NOVOU INICIATÍVOU A PROGRESÍVNÝM RIEŠENÍM ÚLOH V ÚSTRETY XV. ZJAZDU KOMUNISTICKEJ STRANY ČESKOSLOVENSKA

(K niektorým aktuálnym problémom a úlohám našich spoločenských vied)

VLADIMÍR CIRBES, Ústav filozofie a sociológie SAV, Bratislava

CIRBES, V.: Facing the 15th Congress of the Communist Party of Czechoslovakia with a New Initiative and Progressive Solution of Tasks. *Filozofia* 31, 1976, No 1, p. 3—18.

The paper analyzes the topical problems and formulates the basic tasks of social sciences in connection with the preparation of the 15th congress of the Communist Party of Czechoslovakia.

The fact that science has become a more and more important factor of not only the technical, but also of the social progress brings about qualitatively new demands for the development of science itself, of its control, namely of its planning and organization; what comes to the foreground are the demands for the elucidation of long-term trends and plans of the development of science, the increase of effectivity of scientific research, the improvement of its quality and an elaboration of directions and forms of international scientific integration.

The development of an advanced socialist society is lawfully connected with the growth of importance of social sciences as the scientific basis of the policy of Marxist-Leninist party; this fact stems from the tasks of social sciences in the study of the regularities of development of an advanced socialist society in the conditions of the scientific-technological revolution, from their tasks in the process of increasing the scientific level of the control of the society and in the process of forming the communist world outlook of the working people. On behalf of fulfilling these tasks it is inevitable that the principle of communist ideology, the Marxist-Leninist methodology and orientation towards the solution of the key problems of building-up an advanced socialist society should be consequently asserted and applied.

An important place in the realization of the aims of revolutionary communist movement is reserved for the Marxist-Leninist philosophy.

The main topical trends of philosophical investigation are connected with the urgent necessity of a versatile and deep analysis of generalization of the revolutionary processes of the contemporary epoch, with the increasing importance of the methodological and world outlook function of philosophy in the system of contemporary scientific knowledge, with its increasing importance as a theoretical element of spiritual culture of an advanced socialist society and as a means of ideo-ethical education of the new, socialist man.

Zjazd Komunistickej strany Československa je vždy osobitne dôležitou udalosťou nielen v živote strany, ale aj v živote najširších vrstiev ľudových mäs. Bilancujúc dosiahnuté výsledky a vytyčujúc nové perspektívy, ciele a úlohy revolučného hnutia, predstavuje každý zjazd historický medzník v socialistickej rozvoji našej krajiny. Je významným, inšpirujúcim podnetom rozvoja pracovnej iniciatívy a spoločenskej aktivity ľudu.

Nadchádzajúci XV. zjazd našej strany nepochybne vysoko ocení vynikajúce výsledky tvorivej budovateľskej práce robotníckej triedy a všetkých pracujúcich, ktoré pod vedením strany dosiahli v realizácii uznesení a záverov XIV. zjazdu KSČ. Vďaka principiálnej marxisticko-leninskej politike Ústredného výboru KSČ, vďaka koncepcnosti a cieľavedomosti v jeho práci, veľkej politicko-organizátorskej práci celej strany i ostatných zložiek nášho politického systému, vďaka obetavej a čínorodej práci komunistov i nepartajných dosiahla naša socialistickej spoločnosť od posledného zjazdu strany nebývalý, všestranný rozvoj. Podarilo sa vyriešiť celý komplex zložitých problémov a úspešne zvládnuť náročné úlohy, nastolené potrebami dynamického a proporcionálneho rozvoja socialistickej spoločnosti v jej ekonomickej, sociálno-politickej i kultúrnej oblasti. Upevnila sa jednota strany a ľudu; rozvinula a prehĺbila sa naša bratská družba a spolupráca s národmi Sovietskeho zväzu, s národmi celého socialistickeho spoločenstva; vzrástla autorita našej strany a našej krajiny v medzinárodnom robotníckom a komunistickom hnutí a v medzinárodnom dianí vôbec.

Všetci strane a ľudu oddaní vedeckí pracovníci, ktorí svojou tvorivou prácou prispeli k zvýšeniu vedeckotechnického potenciálu našej krajiny, k riešeniu náliehavých teoretických úloh mnohotvárnej socialistickej spoločenskej praxe, môžu byť právom hrdí na to, že sú aktívnymi účastníkmi, spolutvorcami novej éry ľudstva, éry socializmu a komunizmu. Vedomie, že naša strana vysoko oceňuje poslanie vedy v rozvoji socializmu a systematicky sa usiluje o zlepšovanie podmienok pre rozvoj vedeckého bádania a pre využitie jeho výsledkov vo výrobnej i ostatnej spoločenskej praxi, je pre socialistickeho vedca ako vysokokvalifikovaného odborníka, socialistickeho vlastníka aj internacionalistu v jednej osobe významným trvalým zdrojom sebaistoty a sebadôvery, ale súčasne aj dôležitým inšpiračným momentom v úsilí o nepretržité zvyšovanie úrovne vlastnej vedeckej práce, o prehĺbovanie jej spoločenského dosahu.

Aj pre našich vedeckých pracovníkov sú zadostučinením a povzbudením do ďalšej, ešte čínorodejšej práce slová, ktoré povedal na jubilejnom zasadnutí Akadémie vied ZSSR L. I. Brežnev: „V nijakom spoločenskom zriadení doteraz nemala veda také, povedal by som, určujúce postavenie v ekonomickom a spoločenskom vývoji ako za socializmu — a tým skôr pri budujúcom sa komunizme. Životodarný prameň technicko-ekonomického a sociálneho pokroku, rastu duchovnej kultúry ľudu a jeho blahobytu — to, hľa, je pre nás súčasná veda.“

Politickou úlohou i mravnou povinnosťou našich vedeckých kolektívov

i jednotlivých vedeckých pracovníkov v predvečer zjazdu našej komunistickej strany je, aby s kritickou náročnosťou posúdili úroveň a výsledky svojej doterajšej práce a aby iniciatívne a progresívne formulovali zábery i konkrétne úlohy svojej činnosti pre nastávajúce obdobie. Treba mať na zreteli, že ďalší úsek našej socialistickej cesty, rozvoj vyspelej socialistickej spoločnosti, zhromažďovanie síl na prechod ku komunizmu, svetodéjinný zápas za víťazstvo síl mieru, demokracie a socializmu na celom svete bude aj od vedeckých pracovníkov vyžadovať ešte viac smelých, novátorských a tvorivých činov.

I

XV. zjazd Komunistickej strany Československa prerokuje program ďalšieho budovania vyspelej socialistickej spoločnosti. Pôjde o ďalší rozvoj a modernizáciu materiálo-technickej základne socializmu, o zvyšovanie efektívnosti nášho národného hospodárstva, ako aj ostatných oblastí spoločenskej práce, prehlbovanie socialistickeho charakteru výrobných a spoločenských vzťahov, upevňovanie socialistickej štátnosti a rozvíjanie socialistickej demokracie, rozvoj vzdelanosti, vedy a kultúry, prehlbovanie našich bratských vzťahov a spolupráce s národmi ZSSR a ostatných krajín socialistickeho spoločenstva v boji za socializmus i v boji za mier vo svete.

Z podstaty revolučného komunistického hnutia vyplýva, že základným zmyslom celého programu je ďalšie zvýšenie hmotnej a kultúrnej úrovne života pracujúceho človeka a jeho formovanie na všestranne rozvinutú socialisticú osobnosť.

Realizácia nových cieľov a úloh bude nerozlučne spojená s rozširovaním požiadaviek a rastom nárokov na vedecké poznanie, a to prakticky vo všetkých vedných odboroch.

Známa, dnes už klasická téza, že socializmus vyrástol z vedy a na vede uvedomele stavia, získava čoraz hlbší zmysel a význam, čoraz konkrétnejší obsah. Požiadavka spojiť vymoženosti vedeckotechnickej revolúcie s prednosťami socialistickeho spoločenského systému, formulovaná XXIV. zjazdom KSSZ a zdôraznená aj naším XIV. zjazdom KSČ, tvorí dnes základnú strategickú líniu socialistickeho spoločenského vývoja, predstavuje trvalú revolučnú úlohu strany, štátnych orgánov i spoločenských organizácií. Bezprostredne sa dotýka činnosti našich vedeckých a výskumných inštitúcií.

Marxizmus poníma vedeckotechnický rozvoj ako celospoločenský proces, ktorý zasahuje nielen do štruktúry a dynamiky výrobných síl, ale aj do riadenia výrobných a sociálnych procesov, do obsahu a organizácie celkovej spoločenskej práce, do životného prostredia a rozvoja človeka. Z takéhoto poňatia vyplýva, že skúmanie mnohostranného procesu vedeckotechnického rozvoja je záležitosťou tak prírodných a technických, ako aj spoločenských vied. Pritom marxistické hľadisko vychádza z uznania priority socialistických revolučných premien spoločnosti, v záujme ktorých treba využívať vymoženosti vedeckotechnického pokroku. Toto hľadisko je osobitne dôležité pre vedeckotechnickú politiku

pri určovaní smerov a cieľov vedeckotechnického pokroku aj pri zvažovaní možností a spôsobov využitia jeho výsledkov v spoločenskej praxi. Aj ideologicky má toto hľadisko zásadný význam, teoretický i metodologický, v boji proti rôznym buržoáznym a revizionistickým koncepciám vedeckotechnickej revolúcie, ktorých spoločnou črtou je snaha popierať alebo aspoň zastierať organické spojenie vedeckotechnickej a sociálnej revolúcie.

Zo skutočnosti, že veda sa stáva čoraz významnejším faktorom nielen technického pokroku, ale aj sociálneho pokroku, že je dnes už pri riešení mnohých zložitých úloh v mnohých oblastiach (v ekonomike, riadení a pod.) takrečeno limitujúcim faktorom, vyplýva, že sa zákonite vynárajú kvalitatívne nové požiadavky na rozvoj samej vedy, na jej plánovanie, riadenie, organizáciu atď. Menia sa kritériá efektívnosti vedeckovýskumnej práce. Rastú nároky na profesionálnu pripravenosť, tvorivú potenciú, ale aj na politickú a mravnú zodpovednosť vedeckých pracovníkov v rozmanitých spoločenských súvislostiach tvorby a využitia vedeckých poznatkov.

Mimoriadne dôležité je uvedomiť si potrebu *dlhodobých* výhľadových smerov a plánov rozvoja vedeckovýskumnej práce. Osobitne sa to týka *základného výskumu*, ktorého závažnosť nepochybne vzrastá a bude ďalej rásť. Bez náležitého predstihu vedeckého poznania nie je možné fundovane riešiť problémy, ktoré sa v priebehu socialistického a komunistického rozvoja spoločnosti dostanú na program dňa. Preto je nevyhnutné orientovať sa na problémy, ktoré sa stanú v budúcom vývoji rozhodujúcimi.

Aktuálnou úlohou je zvyšovanie *efektívnosti* práce vedeckovýskumných inštitúcií. Prostriedky, ktoré spoločnosť vkladá do rozvoja vedy a výskumu, rastú; požiadavka ich maximálneho využitia je preto celkom oprávnená. Táto úloha, najmä pokiaľ ide o základný výskum, si vyžaduje aj teoretické rozpracovanie, aby sa pojem a kritériá efektívnosti presnejšie vymedzili a postihli všetky stránky procesu efektívnosti z hľadiska ich váhy, funkcie a vzájomných vzťahov. Avšak aj predbežná analýza doterajších skúseností poukazuje na potrebu venovať zvýšenú pozornosť týmto základným predpokladom efektívnosti: reálnosť vedeckovýskumných programov (s tým súvisí potreba všestrannej, kvalifikovanej oponentúry úvodných projektov a realizačných výstupov výskumu); racionálna koncentrácia síl a prostriedkov na hlavné, nosné smery výskumu (s tým súvisí koordinácia výskumnej činnosti v rámci pracovísk Akadémie i pracovísk mimo Akadémie); účelné usporiadanie organizačnej štruktúry vedeckovýskumných pracovísk z hľadiska multidisciplinárneho a interdisciplinárneho riešenia komplexných výskumných úloh; rozsah a tempo zavádzania výsledkov vedy a výskumu do výrobnéj a inej spoločenskej praxe (s tým súvisí zdokonaľovanie systému vzťahov medzi základným a aplikovaným výskumom, ako aj hľadanie a využívanie vhodných foriem spolupráce s výrobou, resp. inými úsekmi spoločenskej praxe); úroveň profesionálneho majstrovstva vedeckých pracovníkov, ich schopností rozvíjať výskum na úrovni doby a dosahovať špičkové výsledky (s tým súvisí účinnosť systému výberu a výchovy talentovaných ľudí a účinnosť systému práce s kádrami vôbec).

Nástojčivo sa dostáva do popredia požiadavka zvýšiť nároky na *kvalitu*

vedeckovýskumných prác. Jej základným ukazovateľom je úroveň teoretického zovšeobecnenia zistených faktov, prínos nových poznatkov, odhalenie nových zákonitostí či vývojových tendencií.

Zvyšovanie efektívnosti a kvality vedeckovýskumnej práce je už dnes a tým skôr v ďalších etapách výrazne podmienené rozvojom *medzinárodnej vedeckej integrácie* v rámci socialistického spoločenstva. V mnohých dôležitých výskumných projektoch sa už dnes zreteľne prejavuje plodnosť dvojstranného a mnohostranného riešenia úloh, osobitne veľkých komplexných tém. V záujme zvýšenia našej aktívnej účasti na rozvoji medzinárodnej socialistickej integrácie je nevyhnutné prejsť od kvantity ku kvalite, od všeobecnej spolupráce k plánovitej organizácii spoločnej vedeckej práce, spoločných tvorivých kolektívov, spoločnej informačnej sústavy a mať — perspektívne — na zreteli aj vytváranie spoločných pracovísk. Pravda, treba na to vytvárať primerané vnútorné predpoklady, najmä prehĺbiť integráciu a koordináciu síl a prostriedkov našej vedeckovýskumnej základne, odstrániť v mnohých oblastiach stále existujúcu roztrieštenosť výskumu, zbytočné duplicity, nepripúšťať uprednostňovanie individuálnych záujmov, resp. záujmov skupín pred celospoločenskými záujmami. Východiskom je tu zvýšenie autority jednotného plánu základného výskumu (a výskumu vôbec) tak pri tvorbe výskumných programov, ako aj pri kontrole ich plnenia. Vzhľadom na naše kádrové a materiálnotechnické možnosti javí sa nevyhnutným orientovať sa predovšetkým na tie oblasti, resp. smery rozvoja vedy a výskumu, v ktorých máme najvhodnejšie predpoklady dosahovať špičkové vedecké výsledky.

Zložité procesy, charakterizujúce rozvoj modernej vedy (diferenciačné a integračné procesy, rast podielu komplexných výskumov na báze interdisciplinárnych prístupov atď.), zložité úlohy vznikajúce s budovaním inštitucionálnej základne vedy a jej kádrovým a materiálnotechnickým zabezpečovaním (systém riadenia a organizácie vedeckej práce), zložité úlohy súvisiace s rozvojom medzinárodnej socialistickej delby práce, vytváranie účinných informačných systémov a pod. — to všetko jednoznačne nastoľuje požiadavku, aby sa rozvoj vedy stal sám predmetom vedeckého výskumu (veda o vede), aby sa vypracovala ucelená marxisticko-leninská teória vedy.

Riadiť činnosť vedeckovýskumných pracovísk na úrovni uvedených požiadaviek nie je možné bez cieľavedomého zdokonaľovania štýlu riadenia, bez zdokonaľovania foriem a metód organizácie vedeckej práce. Ide najmä o zvýšenie dôrazu na koncepcnú stránku riadenia, o vytváranie predpokladov pre formulovanie dlhodobých výhľadov vedeckovýskumnej práce, o presadzovanie komplexných interdisciplinárnych výskumov a v súvislosti s tým o vytváranie kádrových a organizačných predpokladov pre kolektívnu, tímovú prácu, o ovládnutie metód tejto práce. Ide však aj o dôslednosť v takých základných požiadavkách ako: organizovanie vecných diskusií o vedeckých otázkach, posilňovanie vedomia spoluzodpovednosti a vytváranie ovzdušia vysokej náročnosti vo vedeckých kolektívoch, rozvíjanie kritiky a sebakritiky, formovanie súdržských medziľudských vzťahov, vytvorenie náročného pracovného režimu.

Uvedené problémy, úlohy a požiadavky majú všeobecnú platnosť a v plnej miere sa týkajú aj našich spoločenských vied. Poukážeme v ďalšej časti na niektoré špecifické problémy rozvoja spoločenských vied v súvislosti s ich poslaním a úlohami v rozvoji socialistickej spoločnosti.

Posudzujúc postavenie a poslanie spoločenských vied v rozvoji socialistickej spoločnosti, prichodí mať vždy na zreteli predovšetkým dva základné, rozhodujúce predpoklady a súčasne stránky tohto rozvoja, že totiž výstavba socializmu je

po prvé: proces, ktorý plánovite usmerňuje marxisticko-leninská strana na základe poznania a využívania objektívnych zákonitostí spoločenského vývoja vôbec a vývoja socializmu osobitne;

po druhé: proces, ktorý predpokladá, zahrnuje a súčasne rozvíja uvedomelú účasť miliónových nás pracujúcich.

V tomto procese hrajú spoločenské vedy úlohu dôležitého nástroja poznávacej činnosti strany, *vedeckú základňu jej politiky* a súčasne úlohu významného prostriedku *formovania socialistickeho spoločenského vedomia* a socialistických ideovopolitických postojov pracujúcich.

Rozvoj socialistickej spoločnosti ako celistvého organizmu predpokladá proporcionálny, vzájomne spätý rozvoj všetkých jej oblastí.

Ak majú byť spoločenské vedy spoľahlivou vedeckou základňou politiky strany, musia rozvíjať nielen poznanie zákonitostí socialistickeho spoločenského vývoja ako celku, ale aj poznanie zákonitostí vývinu jednotlivých spoločenských oblastí, prinášať poznatky tak o všeobecných, ako aj zvláštnych, prípadne jedinečných stránkach vývoja v danej historickej etape. To znamená rozvíjať všeobecnú teóriu socialistickeho spoločenského vývoja i poznanie konkrétnych spoločenských procesov. Obe tieto roviny poznávania sociálnej skutočnosti nie sú od seba nezávislé. Naopak, sú v úzkom vzájomnom vzťahu, lebo odrážajú objektívnu dialektiku všeobecného a zvláštneho v sociálnej skutočnosti. Marxistický svetonázor a marxistická metodológia je v oboch prípadoch východiskom, základom teoretického myslenia, zárukou správnej ideovej orientácie i objektívnosti spoločenskovedného poznania.

Kríza, ktorá zasiahla naše spoločenské vedy v nedávnej minulosti, mala svoju základnú príčinu práve v tom, že predstavitelia pravice spochybnilí a fakticky zavrhlí marxistické ideovoteoretické a metodologické princípy.

Postupne naprávame škody, ktoré z toho vznikli. V obnovení marx-leninského profilu našich spoločenských vied zohrali pozitívnu úlohu kritické analýzy minulého vývoja v jednotlivých vedných odboroch, najmä však dokumenty XIV. zjazdu KSČ a nasledujúce dokumenty ÚV KSČ, v ktorých boli rozpracované konkrétne problémy a úlohy spoločenských vied. Mimoriadny význam má a naďalej má dokument Predsedníctva ÚV KSČ *Vývoj, súčasný stav a úlohy spoločenských vied v ČSSR* (z 3. mája 1974), lebo prehĺbil stranícky prístup k riadeniu spoločenských vied, má programový charakter, určuje nielen okamžité, ale aj dlhodobé úlohy a smery rozvoja našich spoločenských vied.

Predsedníctvo ÚV KSS posúdilo v októbri 1975 situáciu v plnení úloh vyplývajúcich z tohto dokumentu na našich spoločenskovedných pracoviskách a konkretizovalo smery a cesty ďalšieho postupu pri naplňaní zmyslu dokumentu v našich podmienkach.

Z rozboru vyplýva, že naše spoločenské vedy dosiahli od XIV. zjazdu KSČ mnoho pozitívnych výsledkov, ktoré sú prínosom pre rozvoj vedy i spoločenskej praxe. Vznikli viaceré práce fundamentálneho významu o našej národnej minulosti a práce, ktoré sú prínosom pre hlbšie poznanie dejín národnoslobodzovacieho zápasu našich národov proti fašizmu a našich vzťahov so Sovietskym zväzom. Vzrástol počet prác, ktoré sa zaoberajú aktuálnymi otázkami socialistickej výstavby, prác s kultúrno-politickým dosahom i prác, ktoré pomáhajú pri výchove nového socialistického človeka. Vyšli aj viaceré práce, ktoré sú prínosom ku kritike antikomunizmu, revizionizmu a iných foriem buržoáznej ideológie.

Zápas za vyhranenú marx-leninskú orientáciu našich spoločenských vied treba však viesť ďalej, aby sa vytvoril ideovoteoreticky a politicky pevný jednotný spoločenskovedný front, sústreďujúci všetky tvorivé sily na realizáciu úloh, ktoré naša strana vytýčila spoločenským vedám.

Doviesť tento zápas do konca, urýchlene prekonať pretrvávajúce nedostatky v práci našich vedeckých kolektívov (v tematickej orientácii časti pracovníkov, v ideových a metodologických prístupoch a pod.) je tým naliehavejšie, že význam spoločenských vied v našom ďalšom spoločenskom vývoji ďalej vzrastá. S čím to objektívne súvisí?

Spoločenské vedy stoja pred úlohou prehĺbiť poznanie zákonitostí budovania vyspelej socialistickej spoločnosti, konkrétnejšie určiť hlavné črty a kritériá tejto fázy vývoja socializmu, a to so zreteľom na využitie vymožeností vedeckotechnickej revolúcie. Súčasne to vyžaduje prehĺbiť poznanie vplyvu vedeckotechnického rozvoja na zmeny v spoločenskej delbe práce, na zmeny v charaktere práce, na vývoj socialistických výrobných a ostatných spoločenských vzťahov, na utváranie socialistického životného prostredia a socialistickeho spôsobu života, a vo všetkých týchto a ďalších súvislostiach objasňovať vedúcu úlohu robotníckej triedy a jej marxisticko-leninskej strany.

Ďalej, zápas za zvyšovanie vedeckej úrovne riadenia ekonomických, sociálnych a iných procesov spoločnosti, zahrnujúci aj orientáciu na vypracúvanie dlhodobých prognóz, nastoľuje pred spoločenské vedy celý rad náročných úloh teoretického i metodologického charakteru. Spoločenským vedám pripadá povinnosť skúmať štruktúru a zákony fungovania socialistickej spoločnosti, poskytovať straníckym a štátnym orgánom informácie o sociálnej skutočnosti, nevyhnutné pre politické rozhodnutia, a čo je osobitne dôležité, aktívne prispieť k vypracovaniu ucelenej teórie riadenia so zreteľom na potreby rozvoja vyspelej socialistickej spoločnosti a na využitie vymožeností vedeckotechnickej revolúcie v záujme tohto rozvoja.

Význam spoločenských vied vzrastá aj so zreteľom na to, že sú prostriedkom formovania komunistického svetonázoru pracujúcich a že musia hrať aktívnejšiu úlohu v prehľbujúcom sa ideologickom zápase dvoch svetových spoločenských

sústav. Oprávnené sa očakáva a požaduje oveľa ofenzívnejší postup v kritike antikomunizmu, revizionizmu a ďalších foriem buržoáznej ideológie, vrátane jej „nových“, „modernizovaných“ foriem.

Konečne význam spoločenských vied sa zvyšuje aj v súvislosti s procesmi, ktoré prebiehajú vnútri vedy ako uceleného systému. Ide najmä o dôsledky integračných procesov, komplexných výskumov, nimi vyvolané metodologické otázky; ďalej ide o teoretické zovšeobecňovanie nahromadeného konkrétneho vedeckého poznania v špeciálnych vedách; ide však aj o rozpracovanie teoretických a metodologických otázok rozvoja vedy v socialistickej spoločnosti vôbec, otázok vednej politiky so zreteľom na rozvoj medzinárodnej socialistickej integrácie.

Proces dovŕšenia vnútorného ideového prerodu v spoločenských vedách má mnoho stránok. Koncentruje sa však, tak ako doposiaľ, na prebojovanie týchto zásadných hľadísk:

1. *Dôsledne uplatňovať princíp komunistickej straníckosti, vyjadrujúci nerozlučnú jednotu revolučného triedneho hľadiska a vedeckej objektivity v činnosti každého vedeckého pracovníka.*

Hovoríme *dôsledne*, lebo vo všeobecnej rovine sa dnes tento princíp uznáva, ale v skúmaní či hodnotení konkrétnych sociálnych javov sa často nálezite neuplatňuje. Najmä vo filozofii, histórii a jazykovede si táto skutočnosť zasluhuje zvýšenú pozornosť.

Treba podčiarknuť, že z hľadiska svojho triedneho obsahu je straníckosť objektívnou kategóriou bez ohľadu na to, či si jednotlivec triednu podmienenosť svojich názorov a postojov uvedomuje a priznáva, alebo nie. Okrem toho je žiadúce pripomenúť, že pojem komunistickej straníckosti sa nevyčerpáva len tým, že odráža objektívnu existenciu triednych protirečení a vyvoláva metodologickú požiadavku zaujať triedne hľadisko pri skúmaní a hodnotení spoločenských javov. Zahrnuje súčasne uvedomeľé stotožnenie sa s cieľmi a programom marxisticko-leninskej strany, ktorá objektívne záujmy robotníckej triedy formuluje a vyjadruje na úrovni vedeckého pochopenia týchto záujmov. Zahrnuje teda aj požiadavku aktívnej uvedomelej podpory cieľov revolučného komunistickeho hnutia, politiky strany.

Dnes sa často hovorí o nevyhnutnosti verejnej angažovanosti našich vedeckých pracovníkov, o potrebe ich politickej aktivity. Niektorí však chápú túto angažovanosť vo vzťahu k vlastnej vedeckej práci ako čosi vonkajšie, ako čosi navyše, alebo len ako občiansku povinnosť. To je prinajmenšom nedorozumenie. Socialisticky uvedomeľý vedec sa angažuje za víťazstvo ideálov socializmu a komunizmu v prvom rade *svojím vlastným dielom*, svojím vedeckým prínosom k realizácii týchto ideálov. Aby však tak mohol konať, musí byť politicky aktívny, lebo inakšie stráca živý kontakt s potrebami revolučného hnutia v tej-ktorej etape. Nanajvýš časový je v tomto zmysle odkaz Leninovho diela. Je známe, že V. I. Lenin riešil vedecké problémy v procese revolučného boja, v procese udalostí, na ktorých sa sám aktívne zúčastňoval. Politická aktivita nielenže

mu nebránila sústreďovať sa na dôležité vedecké problémy, ale naopak, bola mu východiskom pri formulovaní a riešení nástočivých teoretických úloh. Preto ako revolucionár v politike je súčasne novátorom v teórii. Pritom nik iný ako Lenin si tak náležite neuvedomoval zvrchovanosť vedeckého poznania. Často zdôrazňoval, že právo pravdy musí byť sväto strážené, nezávisle od toho, či je nám táto pravda príjemná, či sa nám okamžite hodí. Lebo skutočne vedecké závery sú pre skutočných revolucionárov vždy v pozitívnom zmysle slova výhodné; lebo suverénna, úplná, presná vedecká pravda slúži revolučnej politike, slúži veľkému dielu oslobodenia pracujúceho človeka.

Požiadavka angažovanosti našich vedeckých pracovníkov spočíva teda vo svojej podstate v pochopení dialektickej syntézy vedeckého a politického prístupu k sociálnej skutočnosti. V tejto syntéze je aj východisko revolučného postoja ku skutočnosti, ktoré v našom prípade znamená ponímať vedecké poznanie spoločenskej skutočnosti ako východisko a nástroj jej premeny, a tým aj rozvoja pracujúceho človeka ako subjektu revolučnej praxe.

2. Venovať sústredenú pozornosť tomu, aby sa metodológia marxizmu-leninizmu stala skutočným základom teoretického myslenia v každej spoločenskovednej disciplíne.

Aj v tomto smere sa dosiahol od XIV. zjazdu KSČ istý pokrok. Problémov i nedostatkov je však stále dosť. Vplyvy rôznych nemarxistických metodologických koncepcií, najmä pozitivizmu, štrukturalizmu a existencializmu, nemožno považovať za úplne prekonané. V časti vedeckej produkcie sa ešte stále prejavuje opisnosť, nedostatočná analýza faktov v ich vzájomných vzťahoch a historickej podmienenosti, v ich konkrétnom vývoji, sklony k apriórnemu prístupu k sociálnej skutočnosti, povrchnosť v klasifikácii, nízka úroveň syntetického myslenia a podobne.

Svedčí to o nedostatočnom osvojení materialistickej dialektiky ako metódy, logiky a gnozeológie vedeckého poznania, o podceňovaní metodologického významu celej sústavy kategórií a zákonov dialektického a historického materializmu v jednotlivých spoločenských vedách.

Sú však aj problémy iného druhu. Týkajú sa marxistického rozpracovania aktuálnych metodologických otázok spoločenských vied v dnešnej etape ich vývoja, ktoré nastoluje rozvoj modernej vedy i kvalitatívne vyššie požiadavky socialistickej spoločenskej praxe. O čo predovšetkým ide?

Po prvé, ide o požiadavku *komplexného* skúmania spoločenských javov a procesov. S tým súvisí uplatnenie multidisciplinárnych, resp. interdisciplinárnych prístupov, prechod k syntetickým smerom v sociálnych výskumoch. Tento postup sa zatiaľ v spoločenských vedách neuplatňuje v žiadúcej miere. Pritom už doterajšie skúsenosti jasne svedčia o prednostiach interdisciplinárneho prístupu, ktorý zaručuje nielen vyššiu efektívnosť výskumu, ale umožňuje aj hlbšie pochopenie a rozvinutie kategórií zúčastnených vedných odborov, brzdí sklony k empirizmu na jednej strane a špekulatívnosti na druhej strane,

a čo je rozhodujúce, vedie k hlbšiemu preniknutiu do podstaty skúmaných sociálnych procesov, ku konkrétnejšiemu určení tejto podstaty.

Ďalej ide o *metodologické dôsledky integračných procesov* v spoločenských vedách. Dialektika rozvoja spoločenských vied sa prejavuje aj v tom, že hranice medzi nimi sa stávajú relatívnejšími. Dôležité je uvedomiť si, že integračné procesy sa neohraničujú len na znásobenie — možno povedať — kooperačných vzťahov medzi spoločenskými vedami. Vzájomné pôsobenie, typické pre integračné procesy, má hlbší charakter, lebo vyvoláva zmeny v samej štruktúre spoločenských vied, odкрýva nové oblasti poznania a tým, prirodzene, nastoľuje aj nové metodologické otázky.

Mnoho metodologických problémov v rozvoji spoločenských vied vzniká v súvislosti s vedeckotechnickou revolúciou, ktorej súčasťou sú aj významné *kvalitatívne zmeny v metodologickom aparáte modernej vedy*. Aj v spoločenských vedách sa čoraz viac využívajú matematické metódy. Metodologický význam pre skúmanie sociálnych procesov majú aj také vedné oblasti, ako teória informácií, teória systémov či kybernetika. Problém, ktorý tým vzniká, sa v podstate týka spôsobu využitia kategórií či postupov uvedených vedných oblastí pri skúmaní sociálnej skutočnosti. Pokiaľ sa tieto kategórie a postupy používajú adekvátne, v záujme exaktnejšieho postihnutia *jednotlivých* stránok, momentov či aspektov sociálnej skutočnosti, na vyjadrenie kvantitatívnych stránok daného procesu a pod., nemožno nič namietat. Avšak rozhodne treba namietat proti snahám absolutizovať ich význam, nahrádzať nimi dialekticko-materialistickú metódu skúmania a poznávania spoločenskej skutočnosti. A to z toho zásadného dôvodu, že pomocou kategórií uvedených vedných oblastí nemožno vyjadriť ani kvalitatívnu špecifickosť spoločenského pohybu, ani jeho mnohotvárnosť v jednotlivých oblastiach spoločnosti, ani bohatstvo konkrétnych určení sociálnych javov. A bez toho nemôže byť o vedeckom poznaní spoločenskej skutočnosti a jej vývoja seriózna reč.

3. *Výraznejšie orientovať a koncentrovať tvorivé sily nášho spoločensko-vedného frontu na riešenie kľúčových problémov rozvoja našej spoločnosti ako súčasti socialistického spoločenstva.*

Po XIV. zjazde KSČ sa v tomto smere situácia zlepšila. Ale tendencie častí vedeckých pracovníkov zapodievať sa odľazitými, potrebám socialistického vývoja vzdialenými témami ešte zostali. Ich tolerovanie sa prejavilo aj v tom, že poňatie a skladba čiastkových úloh nenadväzovali vždy organicky na hlavné, resp. kľúčové úlohy základného výskumu.

Aj keď výskumný projekt na šiestu päťročnicu zahrnuje v rozhodujúcej miere komplexné a mnohodorobové úlohy, súvisiace s rozpracúvaním problematiky rozvoja vyspelej socialistickej spoločnosti, je dôležité, aby sa tento zámer náležite rešpektoval aj v procese konkretizácie hlavných úloh a v procese ich vlastného riešenia.

To platí nielen pre také vedné odbory ako filozofia, sociológia, ekonómia či vedy o štáte a práve, ale aj pre naše historické vedy i pre vedy o literatúre

a umení. Máme výsostný záujem na urýchlennom vedeckom spracovaní našej národnej minulosti, na dokončení syntetických diel. Ale ide o to, aby tieto diela neboli púhym opisom minulých dôb, udalostí či tradícií, ale živým prameňom poučenia pre dnešok, aby boli prínosom pre výchovu dnešného človeka v duchu socialistického vlastenectva, internacionalizmu a marxisticko-leninského svetonázoru vôbec.

Ak akcentujeme potrebu orientácie spoločenskovedného výskumu na kľúčové otázky socialistického vývoja našej spoločnosti, nemáme vôbec na mysli nejaké zjednodušené, prakticistické poňatie tejto orientácie. Naopak, úlohou základného výskumu v spoločenských vedách je poskytovať praxi *nové poznatky* o štruktúre a vývoji socialistickej spoločenskej reality, *odhaľovať zákonitosti* či *základné tendencie v sociálnych procesoch* a *zúčastňovať sa na projektovaní budúcich etáp nášho spoločenského vývoja*. To je dnes a tým skôr zajtra to hlavné, rozhodujúce, lebo komunizmus je revolučné hnutie, ktoré v každej svojej etape musí odkrývať nové perspektívy. Inakšie by stratilo svoj najvlastnejší zmysel.

III

Významné miesto v realizácii cieľov revolučného robotníckeho a komunistického hnutia, vo vedeckých základoch politiky komunistickej strany patrí marxisticko-leninskej filozofii. Filozofická analýza a zovšeobecňovanie teoretických poznatkov prírodných, technických a spoločenských vied, ako aj skúseností socialistickej revolučnej praxe je prostriedkom odhaľovania najvšeobecnejších zákonitostí pohybu a vývoja prírody, spoločnosti a ľudského poznania. Pravda, za predpokladu, že sa táto analýza a zovšeobecňovanie uskutočňujú dôsledne z pozícií materialistickej dialektiky ako metódy, logiky a teórie poznania a na základe rešpektovania jednoty teórie a praxe. Len za tohto predpokladu je marxistická filozofia schopná účinne plniť svoju svetonázorovú a metodologickú funkciu a aktívne sa zúčastňovať na pretváraní skutočnosti vôbec a na pretváraní spoločnosti a rozvoji človeka osobitne.

Ak sme predtým konštatovali, že v procese výstavby vyspelej socialistickej spoločnosti vzrastá význam spoločenských vied (a vedy vôbec), platí to v plnom rozsahu aj o marxisticko-leninskej filozofii.

Na túto skutočnosť veľmi jednoznačne poukázala v redakčnom článku moskovská Pravda (19. 9. 1975). So zreteľom na nevyhnutnosť uplatňovania marxisticko-leninskej teórie i metodológie v konkrétnych vedách i v praxi komunistickej výstavby zdôrazňuje sa potreba rozpracúvania aktuálnych problémov výstavby novej spoločnosti, naliehavosť všestrannej a hlbokjej teoretickej analýzy a zovšeobecňovania revolučných procesov súčasnej epochy, najmä základných sociálnych premien vo svete a kvalitatívnych premien, spojených s rozvojom vedeckotechnickej revolúcie. Podčiarkuje sa, že rastie význam metodologickej funkcie filozofie v systéme súčasného vedeckého poznania. V týchto súvislostiach sa naskladá požiadavka rozpracovať teóriu dialektiky, skúmať dialektiku rozličných sfér objektívnej skutočnosti, ďalej rozvinúť historický materializmus ako sociálnofilozofické učenie aj ako všeobecnosociologickú teóriu.

Poukazuje sa na rastúcu úlohu filozofie ako teoretického elementu duchovnej kultúry vyspelej socialistickej spoločnosti a ako prostriedku ideovomravnej výchovy nového človeka. To vyžaduje viac pozornosti aj sociálnofilozofickej problematike človeka, vzájomného pôsobenia človeka a spoločnosti. Veľký dôraz sa kladie aj na ďalšie prehĺbenie argumentovanej kritiky buržoázných a revizionistických koncepcií, maoistickej falzifikácie materialistickej dialektiky a rôznych „modernizovaných“ variantov idealizmu a metafyziky.

Sú to významné, aktuálne podnety aj pre prácu našich filozofov. Odhaľujú hlavné aktuálne smery filozofického bádania i mnohostranné pôsobenie filozofického poznania v rozvoji vedy a socialistickej spoločnosti.

Filozofickému frontu na Slovensku prichodí však realisticky zvážiť svoje súčasné možnosti a predpoklady, racionálne využiť možnosti vnútornej a medzinárodnej socialistickej delby práce vo filozofickom výskume a sústrediť svoje vlastné sily na tie oblasti a smery výskumu, v ktorých môže najúčinnnejšie prispieť k rozvoju filozofického poznania, k riešeniu aktuálnych úloh rozvoja vyspelej socialistickej spoločnosti.

Úvahy o našej výskumnej orientácii v rámci štátneho plánu základného výskumu na šiestu päťročnicu dospeli k záveru, že bude účelné mať účasť na riešení dvoch hlavných úloh, a to najmä na rozpracovaní

a) problematiky historického materializmu ako teórie a metodológie spoločenských vied;

b) sociálnofilozofickej problematiky človeka, formovania socialistickej osobnosti.

Chceme zdôrazniť niektoré momenty, na ktoré v prístupe k riešeniu týchto úloh treba brať zreteľ.

K prvej úlohe. Ak má byť pomoc našej filozofie v zápase za dôsledné uplatnenie marxisticko-leninskej metodológie v spoločenskovednom skúmaní a poznávaní sociálnej skutočnosti účinná, je nevyhnutné vychádzať z analýzy konkrétnej situácie v jednotlivých spoločenských vedách. Predovšetkým treba posúdiť, v akom rozsahu, v akých formách a z akých príčin sa ešte v spoločenskovednom bádaní prejavuje vplyv nemarxistických metodologických postupov, a to najmä tých, ktoré majú u nás historické korene a tradície, resp. ktoré do nášho teoretického myslenia vpašovali predstavitelia revizionizmu v krízovom období (pozitivismus, štrukturalizmus, antropologizmus, existencializmus a pod.). Všestranná a fundovaná marxistická kritika týchto teoretických a metodologických koncepcií je celkom na mieste. To je však len jedna stránka problému. Druhou stránkou je potreba prispieť k rozvoju metodologického aparátu našich spoločenských vied na úrovni súčasnej vedy. S tým okrem iného súvisí potreba marxistickej filozofickej interpretácie hraníc, v rámci ktorých má svoje oprávnenie využitie napr. kvantitatívnych metód, štruktúrneho, systémového či funkcionálneho prístupu ku skúmaniu sociálnych procesov. Pritom je zrejmé, že zdokonaľovanie metodologického aparátu spoločenských vied je v rozhodujúcej miere podmienené ďalším rozpracovaním kategórií a zákonov materialistickej dialektiky i kategórií historického materializmu, ktoré majú všeobecný filozofický význam.

K druhej úlohe. Podľa nášho názoru je žiadúce, vzhľadom na mnohostrannosť problematiky človeka, zvážiť potrebu a možnosti jej komplexného riešenia. Dnes sa často, a právom, poukazuje na to, že problém človeka sa stáva centrom vied o spoločnosti. Filozofická syntéza problematiky človeka sa preto nemôže zaobiť bez prihliadnutia na poznatky spoločenských vied, najmä sociológie, pedagogiky a psychológie.

Skúmať postavenie a rozvoj človeka v socialistickej spoločnosti znamená analyzovať podstatu a vývojové tendencie revolučných procesov, ktoré v našej spoločnosti prebiehajú a v ktorých kontexte sa formuje nový, socialistický človek. Ďalej to znamená brať do úvahy začlenenosť jednotlivca v sociálno-triednej štruktúre spoločnosti, celý súhrn reálnych spoločenských vzťahov, ktoré vplývajú na ľudí, ale ľudia sú súčasne aj ich nositeľmi a spolutvorcami.

Osobitne vážnym momentom je objasnenie postavenia a poslania človeka so zreteľom na vnútornú spojitosť rozvoja vyspelej socialistickej spoločnosti a vedeckotechnického pokroku. Je to vážny moment v teoretickom aj ideologickom ohľade. Najmä proti vplyvom technokratických tendencií je nevyhnutné objasňovať, že človek aj v týchto podmienkach zostáva subjektom historickej praxe, že najdôležitejšou zložkou systému vzťahov človek — veda — technika sú vzťahy človeka a spoločnosti, človeka k človeku a najmä vzťah jednotlivca — kolektív — spoločnosť. Veda sa stáva rozhodujúcim článkom rozvoja výrobných síl najmä preto, lebo vyvoláva a podmieňuje intenzívny a všestranný rozvoj tvorivých schopností človeka ako hlavnej výrobnéj sily spoločnosti.

Pred naším filozofickým frontom stoja však aj niektoré ďalšie úlohy, na ktoré je pri tejto príležitosti vhodné poukázať.

Jednou z nich je spracovanie dejín slovenskej filozofie. Tu máme vážnu podlžnosť voči našej odbornej i širokej verejnosti. Doterajšie pokusy v tomto smere (*Kapitoly z dejín slovenskej filozofie*, *Prehľad dejín slovenskej filozofie*) neuspokojujú naše spoločenské potreby ani z hľadiska vecného, ani z hľadiska marxistickej analýzy našich filozofických dejín. Navyše od vydania posledného titulu uplynulo už desať rokov. Myslím si, že je načas vykonať účinné opatrenia a usilovať sa o nápravu.

Ďalšou naliehavou úlohou je vyrovnať sa s recidívami nemarxistických filozofických prúdov v našom filozofickom myslení. Spomedzi nich najväčšie nebezpečenstvo predstavuje štrukturalizmus a existencializmus. Vedomé či nevedomé úsilia integrovať tieto filozofické koncepcie a ich metodológiu do systému marxistickej filozofie celkom nevymizli. Aj keď nemáme v úmysle tieto javy generalizovať, treba im venovať pozornosť a prekonať ich pozitívnu kritiku.

Konečne nemožno sa uspokojiť ani so súčasným stavom v oblasti kritiky súčasných buržoázných filozofických koncepcií. Naša kritika sa rozvíja pomaly a je málo ofenzívna. To zužuje sféru ideologického vplyvu našej filozofie a je aj na úkor jej vlastného vnútorného rozvoja.

Je dôležité uvedomiť si dosah týchto skutočností nielen v súvislosti s rozvojom samej filozofie a s plnením funkcií, ktoré jej prislúchajú, ale aj v súvislosti s výchovou novej, mladej filozofickej generácie.

Uvedomujeme si rozsiahle a zložité úlohy prináležiace našim spoločenským vedám, ktoré nastoľuje zápas za ďalší rozvoj vyspelej socialistickej spoločnosti. Môžeme ich úspešne splniť iba vtedy, ak všetci, ktorých sa týkajú, budú ich pokladať za svoje, a ak iniciatívny a progresívny prístup k ich zvládnutiu budú chápať ako prirodzenú stránku svojej socialistickej uvedomelosti i zdravej vedeckej ambicióznosti. Veľa bude pritom závisieť od úrovne našej práce s ľuďmi, od úrovne našej politicko-organizátorskej a riadiacej činnosti.

Naši vedeckí pracovníci, rovnako ako pracujúci našej vlasti, pozitívne a aktívne prijali List Ústredného výboru KSČ stranickým orgánom a organizáciám, všetkým komunistom k príprave XV. zjazdu KSČ. List ÚV KSČ nie je len zhodnotením dosiahnutých výsledkov, ani iba načrtnutím ďalších perspektív rozvoja našej spoločnosti. To je súčasne výzva za nové tvorivé činy v duchu revolučného optimizmu i rastúcej náročnosti.

Ísť dopredu znamená klásť si náročnejšie úlohy. Zvyšovanie náročnosti na život a prácu ľudí nie je prejavom subjektivismu či voluntarizmu. Rast náročnosti vyplýva z logiky socialistického vývoja, je teda objektívne podmienený a nevyhnutný. Je jedným z predpokladov budovania vyspelej socialistickej spoločnosti, jej vyzrievania vo všetkých oblastiach. V náročnosti voči vlastnej práci i voči práci svojho kolektívu je záruka, že naši vedeckí pracovníci budú úspešne plniť úlohy, ktoré vytýči XV. zjazd Komunistickej strany Československa.

С НОВОЙ ИНИЦИАТИВОЙ И ПРОГРЕССИВНЫМ РЕШЕНИЕМ ЗАДАЧ НАВСТРЕЧУ XV СЪЕЗДУ КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ ЧЕХОСЛОВАКИИ

Владимир Цирбес

В статье анализируются актуальные проблемы и формулируются основные задачи общественных наук в связи с подготовкой к XV съезду КПЧ.

В связи с тем, что наука становится все более значительным фактором не только технического, но и социального прогресса, предъявляются качественно новые требования к развитию самой науки, к управлению ею, в частности к ее планированию и организации. На передний план выступают следующие требования: уяснение долгосрочных, перспективных направлений и планов развития науки, повышение эффективности научно-исследовательской работы, углубление требований, предъявляемых к ее качеству, и разработка направлений и форм международной научной интеграции.

Развитие развитого социалистического общества закономерно связано с ростом значения общественных наук как научного базиса политики марксистско-ленинской партии; этот факт вытекает из задач общественных наук при изучении закономерностей развития развитого социалистического общества в условиях научно-технической революции, из их задач в процессе повышения научного уровня управления обществом и в процессе формирования коммунистического мировоззрения трудящихся. В интересах выполнения данных задач необходимо в общественнонаучных исследованиях последовательно проводить и применять

принцип коммунистической партийности, марксистско-ленинскую методологию и ориентироваться на решение ключевых проблем построения развитого социалистического общества.

В реализации целей революционного коммунистического движения значительное место принадлежит марксистско-ленинской философии.

Главные актуальные направления философских исследований связаны с настоятельностью всестороннего и глубокого анализа и обобщения революционных процессов современной эпохи, с ростом значения мировоззренческой и методологической функций философии в системе современного научного познания, с повышением ее значения как теоретического элемента духовной культуры развитого социалистического общества и как средства идейно-нравственного воспитания нового, социалистического человека.

Актуальной задачей философии и всех общественных наук является более наступательная критика антикоммунизма, ревизионизма и других форм буржуазной идеологии.

MIT NEUER INITIATIVE UND PROGRESSIVEN PROBLEMLÖSUNGEN VORWÄRTS ZUM XV. KONGRESS DER KOMMUNISTISCHEN PARTEI DER TSCHECHOSLOWAKEI

Vladimír Cirbes

Im vorliegenden Aufsatz werden aktuelle Probleme analysiert und grundlegende Aufgaben der Gesellschaftswissenschaften im Zusammenhang mit der Vorbereitung des XV. Kongress der KPTsch formuliert.

Aus der Tatsache, dass die Wissenschaft ein immer bedeutenderer Faktor nicht nur des technischen, sondern auch des sozialen Fortschritts wird, folgen qualitativ neue Forderungen an die Entfaltung der Wissenschaft selbst, insbesondere an ihre Leitung, Planung und Organisation; dabei treten in den Vordergrund Forderungen an eine Klärung langfristiger Perspektiven und Pläne zur Entfaltung der Wissenschaft, an eine Steigerung der Effektivität der wissenschaftlichen Forschung und an eine Vertiefung der Ansprüche, die an ihre Qualität und Ausarbeitung der Richtungen und Formen einer internationalen wissenschaftlichen Integration gestellt werden.

Die Entfaltung einer entwickelten sozialistischen Gesellschaft ist gesetzmässig verknüpft mit einem Anstieg der Bedeutung der Gesellschaftswissenschaften als einer wissenschaftlichen Basis der Politik der marxistisch-leninistischen Partei; diese Tatsache folgt aus den Aufgaben der Gesellschaftswissenschaften beim Studium der Gesetzmässigkeiten der Entfaltung einer entwickelten sozialistischen Gesellschaft unter Bedingungen der wissenschaftlich-technischen Revolution, aus ihren Aufgaben im Prozess der Steigerung des wissenschaftlichen Niveaus der Leitung der Gesellschaft und im Bildungsprozess der kommunistischen Weltanschauung der Werktätigen. Im Interesse der Erfüllung dieser Aufgaben ist es notwendig, das Prinzip der kommunistischen Parteilichkeit, eine marxistisch-leninistische Methodologie und eine Orientierung auf die Lösung der Schlüsselprobleme des Aufbaus einer entwickelten sozialistischen Gesellschaft durchzusetzen und anzuwenden.

Bei Verwirklichung der Ziele einer revolutionären kommunistischen Bewegung kommt der marxistisch-leninistischen Philosophie eine bedeutende Stellung zu.

Die aktuellen Hauptrichtungen der philosophischen Forschung stehen im Zusammenhang mit der Dringlichkeit einer allseitigen und tiefgehenden Analyse und Verallgemeinerung der revolutionären Prozesse der gegenwärtigen Epoche, mit der immer grösser werdenden Bedeutung einer weltanschaulichen und methodologischen Funktion der Philosophie im System der gegenwärtigen wissenschaftlichen Erkenntnis, mit dem Anwachsen ihrer Bedeutung als eines theore-

tischen Elements der geistigen Kultur einer entwickelten sozialistischen Gesellschaft und als eines Mittels der ideologischen und moralischen Erziehung des neuen sozialistischen Menschen.

Eine dringliche Aufgabe der Philosophie und der gesamten Gesellschaftswissenschaften ist ein offensiveres Vorgehen bei einer Kritik des Antikommunismus, Revisionismus und aller anderen Formen der bürgerlichen Ideologie.